

Малиш Н.Г., Піддубна А.І.

СУМЩИНА - ВИСОКОАКТИВНИЙ ПРИРОДНИЙ ОСЕРЕДОК ТУЛЯРЕМІЇ

Сумський державний університет, м. Суми

Відмінною особливістю туляремії є множинність шляхів передачі інфекції, при практично 100 % сприйнятливості людини. Значна стійкість природних осередків туляремії (50-80 років), різноманітність механізмів і шляхів передачі збудника інфекції, широке розповсюдження збудника у природі, втягування у його циркуляцію великої кількості теплокровних тварин та комах, можливість контамінації води та харчових продуктів, складність діагностики і тяжкість клінічних проявів туляремії визначають не тільки важливість проблеми профілактики цього захворювання, а й її значущість у сучасній інфекційній патології.

Туляремія є одним з найбільш поширених природно-осередкових інфекційних захворювань на території Сумщини. Перші випадки туляремії (всього 75) в області зареєстровані у 1945 р. У 1948 та 1949 рр. дану нозологію виявили відповідно вже у 98 та 187 осіб. Вперше щеплення проти туляремії були проведені у 1947 р. (929 осіб), у 1949 р. кількість вакцинованих жителів ензоотичних територій сягнула 205827. З 1950 на території області мав місце період відносного епідемічного благополуччя, коли реєструвалися лише поодинокі випадки захворювань - у 1968; 1973; 2000 рр. Однак, з 2004 р. епідемічна ситуація ускладнилася. У 2004 р. було виявлено 5 осіб хворих на туляремію, у 2006 р. – 11 (показник захворюваності по Україні був меншим середньообласного відповідно у 19 та 17,4 рази). З метою стабілізації епідемічної ситуації за кошти епідфонду МОЗ України у 2007 р. було щеплено проти туляремії 66279 осіб. Проведена імунізація сприяла зниженню захворюваності: у 2006 р. виявлений 1 випадок туляремії, у 2008 р. – 2, у 2009 р. – 1. У 2010 та 2011 рр. епідемічна ситуація знову ускладнилася (виявлено 6 та 11 випадків захворювання). Інфікування

більшості захворілих сталося під час відпочинку у природних умовах, окремих – під час праці на городі, у господарстві.

На сучасному етапі вся територія Сумської області є єдиним, високоактивним природним осередком туляремії з множинними точками епізоотичних проявів різного ступеню інтенсивності. Епізоотії гризунів встановлені у 11-ти районах області з 18. Ландшафтні та кліматичні особливості території Сумщини сприяють виникненню і функціонуванню природних вогнищ інфекції.

Незважаючи на скорочення об'ємів епізоотологічного обстеження природних осередків туляремії, зменшення кількості лабораторних досліджень, про активність природних осередків туляремії свідчить те, що на території області не тільки реєструються випадки захворювань людей на дану нозологію, а й виділяють культури збудника від кровосисних членистоногих (кліщі), регулярно виявляють у дрібних ссавців (миші) антитіла до туляремійних мікробів, з погадок птахів, що були зібрані на території вогнищ туляремії, антигени. Так, у 2011 р. від іксодових кліщів виділено 2 культури збудника туляремії у Шосткинському та Краснопільському районах. Серопозитивні результати на туляремію від іксодових кліщів (від 1:40 до 1:320) та у результаті проведених біопроб (1:40960; 1:20480; 1:81920) отримані в околицях 20 населених пунктів Сумської області. З поставлених біопроб від іксодових кліщів, що були зібрані на флаг, зняті з корів, коней, собак, 31,2 % позитивні відносно туляремії. Крім того, в Охтирському районі виявили домашню мишу серопозитивну у титрі 1:160. Всі досліджені погадки сов мали як низькі так і високі показники титрів антигену в серологічних реакціях, що свідчило як про віддалені терміни так і про недавню епізоотію.

Вважаємо, що тільки комплексне проведення заходів специфічного (щеплення) та неспецифічного (дератизація, дезінсекція, індивідуальні засоби захисту та ін.) характеру сприятиме зниженню захворюваності на туляремію.